



Kohti sosiaalipedagogista toimintakulttuuria vapaassa sivistystyössä: 1. Sosiaalipedagogisen toimintakulttuurin lähtökohdat

Elina Nivala, YTT, sosiaalipedagogiikan yliopistonlehtori, Itä-Suomen yliopisto
7.10.2020 webinaari



Kohti sosiaalipedagogista toimintakulttuuria vapaassa sivistystyössä: tavoitteet

- Perehdytään sosiaalipedagogiikan teoreettisiin ja käytännöllisiin lähtökohtiin, keskeisiin käsitteisiin ja työtapoihin sekä etsitään niiden yhteyksiä vapaan sivistystyön perinteeseen ja pedagogiikkaan.
- Sovelletaan sosiaalipedagogisia näkökulmia vapaan sivistystyön toimintaympäristöön ja tarpeisiin.
- Luodaan mahdollisuuksia vapaan sivistystyön oppilaitosten sosiaalipedagogisen toimintakulttuurin kehittymiselle ja vahvistumiselle.
- Tunnistetaan kestävä elämäntavan edellytyksiä ja edistetään niitä vapaan sivistystyön omassa toiminnassa ja sitä kautta yhteiskunnassa.



Kohti sosiaalipedagogista toimintakulttuuria vapaassa sivistystyössä: rakenne ja aikataulu

- Osio 1: Sosiaalipedagogisen toimintakulttuurin lähtökohdat
 - 1 op
 - lokakuu 2020–tammikuu 2021
- Osio 2: Sosiaalipedagoginen toimintakulttuuri ja kestävä elämäntapa
 - 2 op
 - helmikuu 2021–kesäkuu 2021
- Osio 3: Toimintakulttuurista sosiaalipedagogiseen toimijuuteen
 - 2 op
 - elokuu 2021–marraskuu 2021



Osio 1: Sosiaalipedagogisen toimintakulttuurin lähtökohdat

- Sisällöt:
 - Sosiaalipedagogiikka tieteenalana ja käytännön työalana: katsaus historiaan ja nykypäivään
 - Sosiaalipedagoginen ajattelu ja toiminta: keskeiset käsitteet ja työtteen elementit
 - Sosiaalipedagogiikan suhde vapaan sivistystyön perinteeseen ja nykypäivään
 - Erilaisia tapoja toteuttaa työtä, erilaisia toimintakulttuureja - kohti vapaan sivistystyön perinteeseen ja sosiaalipedagogiseen ajatteluun juurtuvaa toimintakulttuuria
- Toteutus:
 - Aloitustapaaminen webinaarina
 - Itsenäinen oppimistehtävä (pituus 2 - 3 sivua), jonka materiaalina tekstejä ja videoita yhteisellä oppimisalustalla (Peda.net).



Sosiaalipedagogiikka: mistä on kyse

- sosiaalinen näkökulma
 - ihminen ainutlaatuisena yhteisöllisenä olentona
 - yhteisöt kasvu- ja toimintaympäristöinä
 - yhteiskunta yhteiselämän järjestelmänä, rakenteina, jotka läsnä ihmisen arjessa
 - *****
 - huomion kohteena myös sosiaaliset ongelmat, huono-osaisuus, eriarvoisuus
- + pedagoginen näkökulma
 - ”oppi kasvatuksesta”
 - kasvuprosessien tukeminen
 - sosialisatio
 - personalisaatio/individuaatio
 - sivistys
 - tarkastelee kasvatuksen päämääriä ja kehittää toimintaa niiden saavuttamiseksi
 - etsii pedagogisia mahdollisuuksia ehkäistä ja lievittää huono-osaisuutta ja vähentää eriarvoisuutta



Sosiaalipedagogiikka yhteiskunnallisena toimintajärjestelmänä

yhteiskuntatieteet

tieteenala

kasvatustieteet

oppiala **AJATTELU** tutkimusala
JA
TOIMINTA

yliopistokoulutus

kasvatuksellinen sosiaalialan työ

koulutusala

ammattiala

käytännön työala

ammattikorkeakoulutus + muut

sosiaalinen kasvatustyö



Sosiaalipedagogiikan kaksi tehtäväkenttää 1/2

- Tehtävänä on tukea ihmisen kasvua yhteiselämään ja yhteiskunnan jäsenyyteen sekä edistää inhimillisemmän yhteiskunnan kehittymistä
 - 1. **yleinen** sosiaalisen kasvatuksen tehtävä
 - ihmisen persoonallisen ja sosiaalisen kasvun tukeminen, omien potentiaalien saavuttaminen
 - yhteisöjen ja yhteisöllisyyden vahvistaminen, yhteisöjen kasvatuksellisten mahdollisuuksien hyödyntäminen
 - yhteiskuntaan kiinnittymisen ja kriittisen toimintakyvyn kehittymisen tukeminen
- ⇒ koskee lähtökohtaisesti kaikkia



Sosiaalipedagogiikan kaksi tehtäväkenttää 2/2

- Tehtävänä on tukea ihmisen kasvua yhteiselämään ja yhteiskunnan jäsenyyteen sekä edistää inhimillisemmän yhteiskunnan kehittymistä
- 2. **erityinen** kasvatuksellisen sosiaalisen työn tehtävä
 - ihmisen kohtaaminen ja kasvun tukeminen silloin, kun suhde yhteiskuntaan on vaarantunut eri syistä
 - huono-osaisuuden kasvatuksellinen ehkäiseminen, lievittäminen ja korjaaminen
 - eriarvoisuutta aiheuttavien mekanismien tunnistaminen ja haastaminen
⇒ koskee erilaisen erityistuen tarpeessa olevia ihmisiä
- Molemmat tehtävät ovat elinikäisiä ja yhteiskunnanlaajuisia



Sosiaalipedagogiikan historiaa lyhyesti 1/2

- Sosiaalisen ja kasvatuksellisen näkökulman yhdistäminen ajattelussa ja toiminnassa ulottuu antiikin Kreikkaan (filosofeista esim. Aristoteles, myöhemmin esim. Rousseau, Pestalozzi)
- Sosiaalipedagogiikan käsite syntyi 1840-luvulla Saksassa
 - teollistumisen ja kaupungistumisen aiheuttama yhteiskunnallinen murros
- ⇒ uudenlaisia sosiaalisia ja kasvatuksellisia ongelmia
- Teoreettinen keskustelu vilkasta Saksassa 1900-luvun alussa
 - Paul Natorp: kasvatuksen yhteisöllisyys ja kasvatusta yhteiskuntaa varten, kaiken pedagogiikan tulee olla sosiaalipedagogiikkaa
 - Herman Nohl: teorian tulee perustua kasvatustodellisuuden ja kasvatuksen käytäntöjen ymmärtämiseen, olennaista sosiaalipedagogiikan kehittäminen tieteenalana ja ammatillisena toimintana, keskeistä pedagoginen suhde



Sosiaalipedagogiikan historiaa lyhyesti 2/2

- Keskustelu levisi Euroopassa ja laajemminkin (esim. Japaniin)
 - Suomeen sosiaalipedagoginen teoreettinen keskustelu tuotiin 1990-luvun alussa (Juha Hämäläinen ja Leena Kurki)
 - luonteeltaan sosiaalipedagogista toimintaa on ollut kauemmin (esim. 1800-luvun lopulla syntyneissä kansalaisliikkeissä, kansansivistystyössä jne.)
 - Englanninkielinen keskustelu sosiaalipedagogiikasta on alkanut kunnolla vasta 2000-luvulla Britanniassa, viime vuosina myös USA:ssa
 - Eri maissa sosiaalipedagogiikan käsite on saanut erilaisia tulkintoja ja painotuksia, sillä sen kehittyminen on sidoksissa kulloiseenkin yhteiskunnalliseen todellisuuteen
- =>voidaan puhua sosiaalipedagogiikan alueellisista perinteistä

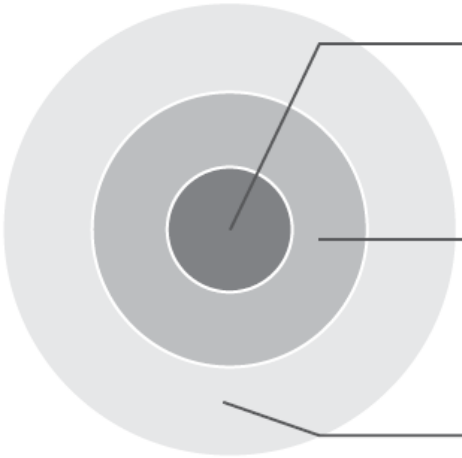


Sosiaalipedagoginen ajattelu 1/2

- Rakentuu sosiaalipedagogiikan perusideoiden, näkökulmien ja käsitteiden pohjalta
- Ajattelu voi olla tiedostamatta sosiaalipedagogista mutta sen tietoinen kehittäminen edellyttää alan teorioihin tutustumista
 - teorit rakentuvat käsitteistä ja niiden tulkinnoista
 - käsitteet ovat ajattelun ja maailman ymmärtämisen apuvälineitä
- Olennaista myös omien arvojen tunnistaminen ja tarkastelu suhteessa sosiaalipedagogiikan arvolähtökohtiin
 - mm. inhimillisyys, ihmisarvo, tasa-arvo, oikeudenmukaisuus



Sosiaalipedagoginen ajattelu 2/2



	olemus	ihanne	käsitteitä
yksilö	ainutlaatuinen ja yhteisöllinen	potentiaalien toteutuminen	subjektius, toimijuus, sivistys
yhteisö	kasvun ja toiminnan ympäristö	yhteisöllisyys ja hyvä yhteiselämä	osallisuus, kuuluminen, aito yhteisö
yhteiskunta	yhteiselämän ja osallistumisen ympäristö	inhimillisempi ja tasa-arvoisempi yhteiskunta	socialisaatio, integraatio, emansipaatio, kansalaisuus

Uloimmaksi kehäksi voisi lisätä ihmiskunnan ja ympäristön/maailman/planeetan.

(Nivala & Rynänen 2019, 28)



Sosiaalipedagoginen toiminta ja toimintakulttuuri

- Sosiaalipedagoginen toiminta
 - pohjautuu sosiaalipedagogiseen ajatteluun
 - joidenkin tiettyjen menetelmien käyttäminen ei tee toiminnasta sosiaalipedagogista vaan toimijan sitoutuminen sosiaalipedagogiseen ajatteluun
 - ⇒ kehittyä sosiaalipedagoginen työote
- Sosiaalipedagoginen toimintakulttuuri
 - voi lähteä rakentumaan yhden toimijan sosiaalipedagogisen ajattelun ja toiminnan pohjalta
 - edellyttää ajattelun leviämistä, jaettujen työkäytäntöjen kehittymistä, yhteistä sitoutumista toiminnan kehittämiseen
 - kulttuuri ei ole vain jotain perittyä ja olemassa olevaa vaan sitä luodaan koko ajan arkisessa vuorovaikutuksessa ja siten sitä voidaan myös uudistaa



Osio 1: Oppimistehtävä

- Essee, pituus 2 - 3 sivua
 1. Kuvaa oman työsi keskeisimmät sisällöt ja tavoitteet.
 2. Reflektoi, millaisia vapaan sivistystyön perinteen/sivistyspedagogiikan ideoita ja millaisia (mahdollisesti) sosiaalipedagogisia piirteitä tunnistat työssäsi.
 3. Pohdi, onko sinun työotteesi ja työyhteisösi toimintakulttuuri sopusoinnussa. Tunnistatko oppilaitoksesi toimintakulttuurista samoja sivistys- ja sosiaalipedagogisia piirteitä kuin omasta työstäsi?



Osio 1: Oppimistehtävän materiaalit

- Peda.net-oppimisalustalla
 - Tallenteet:
 - Seppo Niemelä: Miten opetus, opettaja, oppiminen ja oppija kohtaavat toisensa.
 - Elina Nivala: Kolme sosiaalipedagogista toimijaa (tulossa)
 - Elina Nivala: Sosiaalipedagoginen työote (tulossa)
 - Tekstit:
 - Hämäläinen, Juha 1999. Sosiaalipedagogiikan oppihistoria. Teoksesta Hämäläinen, Juha. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopisto.
 - Niemelä, Seppo 2013. Sivistyspedagogiikka kansalaiskasvatuksessa. Aikuiskasvatus 1/2013.
 - Niemelä, Seppo. Kasvatus ja sivistys.
 - Nivala, Elina & Rynänen, Sanna 2017. Sosiaalipedagoginen viitekehys nuorisotalon työssä. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Kuivakangas, Johanna (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Suositeltavaa lisälukemista:
 - Niemelä, Seppo 2011. Sivistyminen. Sivistystarve, -pedagogiikka ja -politiikka pohjoismaisessa kansansivistystraditiossa. Kuopio: Snellman-instituutti.
 - Nivala, Elina & Rynänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikka - kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus.



UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND



Kiitos!

elina.nivala@uef.fi